

KORTRAPPORT

Omställningsrisker i bankernas låneportföljer

4 juni 2024

Sammanfattning

Det finns klimatrelaterade omställningsrisker med bankernas utlåning till företag. Det visar en analys som Finansinspektionen (FI) har gjort genom att länka kreditdata till utsläppsdata från företag som ingår i EU:s utsläppshandel. Analysen av bankernas exponeringar mot omställningsrisker täcker en begränsad del av bankernas totala utlåning, men visar att det finns klimatrelaterade omställningsrisker som de behöver ta hänsyn till.

Analysen har gjorts genom att matcha företag med anläggningar som ingår i EU:s system för utsläppshandel (EU Emissions Trading System, EU ETS) med Riksbankens kreditdatabas (Krita), som innehåller detaljerade uppgifter över bankernas utlåning till enskilda företag och offentlig sektor.¹ Syftet med analysen var att identifiera potentiella omställningsrisker i bankernas låneportföljer.

Svenska banker och utländska bankers filialer i Sverige har lånat ut sammanlagt 35 miljarder kronor till 172 av de 200 företag med anläggningar som hade utsläpp inom EU:s utsläppshandelssystem år 2022.² Dessa lån motsvarade en liten andel av företagets totala finansiering. Givet begränsningarna i data är det dock sannolikt att de totala omställningsriskerna är större än vad vår analys visar.

De utökade kraven i den så kallade pelare 3-rapporteringen kommer att ge FI bättre möjligheter att analysera bankers exponeringar mot ESG-riskerna miljö (Environmental), samhälle (Social) och styrning (Governance). Där ingår bland annat så kallade finansierade utsläpp som fångar låntagarens utsläpp i hela värdekedjan.

¹ Riksbankens kreditdatabas (Krita) innehåller uppgifter om svenska kreditinstituts krediter till företag och offentlig sektor, kredit för kredit.

² De 200 företagen identifierades i vissa fall via deras anläggningars organisationsnummer. Se stycket "Tillvägagångssätt" för detaljer.

Introduktion

Klimatförändringar kan innebära klimatrelaterade risker, som i sin tur kan ha finansiell påverkan på enskilda banker och på hela banksystemet. Bankerna behöver i sin roll som långivare förstå hur dessa risker påverkar risken för kreditförluster och anpassa sin kreditgivning efter det.

Klimatrelaterade risker omfattar fysiska risker och omställningsrisker. De fysiska riskerna handlar om effekterna av klimatförändringar, exempelvis översvämningar som påverkar kreditrisken i vissa fastigheter. Omställningsriskerna handlar om osäkerheten om när och hur snabbt omställningen måste göras. För en bank kan det exempelvis röra sig om utlåning till företag som måste ställa om till förnybar energianvändning. Dessa risker kan drivas av politiska beslut, tekniska framsteg och förändringar i konsumentpreferenser som ställer krav på företag att ställa om.

FI arbetar med att integrera hållbarhet i tillsynsarbetet på flera sätt.³ Dels gör vi det i tillsynen av de traditionella finansiella riskslagen, främst kreditrisk men även marknadsrisk, likviditetsrisk, operationell risk samt ryktesrisk. Vi har också integrerat hållbarhet i affärsmodellanalysen. Dels gör vi det genom vårt arbete i internationella grupper inom Europeiska bankmyndigheten (EBA), Banken för internationell betalningsutjämning, (Bank for International Settlements BIS) och det globala hållbarhetsnätverket (Network for Greening the Financial System), NGFS.

I Sverige finns två tidigare analyser av kreditrisker kopplade till omställningsrisker hos låntagaren. Dels har FI och Riksbanken använt Paris Agreement Capital Transition Assessment (Pacta), ett verktyg där kreditrisken mäts utifrån klimatscenarioer och antaganden om låntagarens framtida produktion.⁴ Dels har Riksbanken gjort en analys som länkar utsläpp till krediter på branschnivå.⁵

I den här analysen fokuserar vi på omställningsrisker på företagsnivå. Analysen hämtar inspiration från ett arbete som Finlands centralbank har gjort, där de har länkat utsläpp inom EU:s utsläppshandel (EU Emissions Trading System, EU ETS) till enskilda krediter.⁶ Syftet var att skapa medvetenhet om potentiella omställningsrisker som finns i bankernas låneportföljer.

Resultatet kommer att användas både internt inom FI och i tillsynsdialogen med bankerna, bland annat i framtida granskningar av bankernas omställningsplaner.

³ För en sammanställning av FI:s hållbarhetsarbete se [FI:s hållbarhetsrapport](#).

⁴ Riksbanken och Finansinspektionen 2022, [Omställningsrisker i bankernas låneportföljer](#).

⁵ Riksbanken 2022, [Banking and climate-related risks](#).

⁶ Bank of Finland 2023, [Assessing transition risks in bank's corporate loan portfolios](#).

Datakällor

Vi använde två huvudsakliga datakällor i analysen: Riksbankens kreditdatabas (Krita) och data från EU:s system för utsläppshandel. Fördelen med data från EU:s utsläppshandel och Krita är att den möjliggör en analys av enskilda företags utsläpp och krediter. Det är ett bra komplement till bankernas egna uppskattningar av vilka utsläpp de är exponerade mot genom sin utlåning.

Krita

Krita är en insamling som görs av Statistiska Centralbyrån (SCB) på uppdrag av Riksbanken. Den innehåller uppgifter om svenska kreditinstituts utlåning till företag och offentlig sektor.⁷ Mer specifikt omfattas

- svenska bankers lån till företag (även genom filialer utomlands, men inte genom utländska dotterbolag)
- utlåning från utländska bankers filialer i Sverige.⁸

Krita innehåller bland annat information om kreditens belopp samt låntagarens organisationsnummer och bransch. Den Krita-data som används för den här analysen är lån till svenska, icke-finansiella företag, exklusive bostadsrättsföreningar, i december 2022. Totalt uppgick dessa till 2 208 miljarder kronor.

EU:s system för utsläppshandel

För att mäta omställningsrisker använde vi data över utsläpp från EU:s system för utsläppshandel. Det omfattar anläggningar i tillverkande industrier och anläggningar som producerar el och värme, samt inrikesflyg.⁹ En lista över utsläpp per anläggning publiceras av Naturvårdsverket och omfattar i Sverige cirka 750 anläggningar.¹⁰ EU:s utsläppshandel omfattar territoriella utsläpp i scope 1, det vill säga utsläpp inom Sveriges gränser som uppstår i ett företags egen produktion.¹¹ År 2022 motsvarade utsläppen från de anläggningar som ingår i EU:s utsläppshandel 18 miljoner ton koldioxidekvivalenter (36 procent av Sveriges territoriella utsläpp det året).¹²

⁷ <https://www.scb.se/lamna-uppgifter/undersokningar/Riksbankens-kreditdatabas-KRITA/>

⁸ Utländska filialer med liten utlåningsverksamhet kan få dispens från rapporteringen.

⁹ Exakt vilka anläggningar som omfattas av EU:s system för utsläppshandel finns beskrivet i [förordning \(2020:1180\) om vissa utsläpp av växthusgaser](#).

¹⁰ Utsläpp inom inrikesflyg publiceras inte per bolag och används därför inte i denna analys. Se även Naturvårdsverket: [Vilka deltar? \(naturvardsverket.se\)](#)

¹¹ Utsläpp kan beräknas som territoriella (inom landsgränser), produktionsbaserade (utsläpp från svenska aktörer både i och utanför Sverige) och konsumtionsbaserade (utsläpp som tar hänsyn till den klimatpåverkan som svensk konsumtion orsakar i Sverige och andra länder). Källa: [Naturvårdsverket.se](#).

¹² Naturvårdsverket: [Statistik och uppföljning \(naturvardsverket.se\)](#).

Begränsningar

Det är viktigt att ha i åtanke att den data som används för den här analysen endast fångar företagens direkta utsläpp (scope 1), för vissa anläggningar och endast territoriella utsläpp. Indirekta utsläpp som orsakas vid produktion av inköpt energi (scope 2) och utsläpp som genereras i andra delar i värdekedjan (scope 3) fångas alltså inte. Inte heller eventuella utsläpp som ett företag har utomlands är med i den här analysen. Det betyder också att viktiga branscher som svenska banker har stora exponeringar mot inte fångas, som fastighetsbranschen.¹³ Ytterligare en begränsning är att Krita-data inte täcker lån från svenska bankers dotterbolag i utlandet.

Det är också värt att notera att denna analys endast fokuserar på de potentiella omställningsriskerna kopplade till branscher med stora utsläpp. Omställningsrisker kan dock även finnas i det som brukar benämnas som ”grönt”, exempelvis genom utlåning till företag som arbetar med förnybara energikällor.

Tillvägagångssätt

Vi matchade de företag som hade utsläpp inom EU:s utsläppshandel under 2022 med de företag som hade lån registrerade i Krita i december 2022. Därmed kunde eventuella lån till svenska utsläppare identifieras, samt lånens storlek och vilka banker som stod för utlåningen. Matchningen gjordes med hjälp av företagens organisationsnummer.

Utsläppshandelsdata från Naturvårdsverket innehöll inte organisationsnummer. De identifierades därför i stället med hjälp av två andra datakällor; dels med data från EU kommissionen¹⁴, dels manuellt via organisationernas anläggningsnamn på Naturvårdsverkets webbplats.¹⁵ Totalt identifierade vi organisationsnumret till 460 av de 494 anläggningar som släppte ut koldioxid 2022. Det motsvarade 200 unika företag och täckte 99 procent av utsläppen från anläggningar i EU:s utsläppshandel det året.¹⁶ Vi har även kompletterat analysen genom att identifiera krediter på koncernnivå, det vill säga när ett bolag ingår i EU ETS men har lån i ett annat bolag i samma koncern.

¹³ I de fall ett fastighetsbolag äger en anläggning som omfattas av EU:s utsläppshandel kommer dock utsläpp från sådana anläggningar att fångas av analysen.

¹⁴ <https://ec.europa.eu/clima/ets/account.do?languageCode=en>.

¹⁵ <https://utslappisiffror.naturvardsverket.se/sv/Sok/>.

¹⁶ Det fanns 494 anläggningar med koldioxidutsläpp registrerade år 2022.

Organisationsnummer till 390 av dem identifierades via EU-kommissionen genom matchning mellan variablerna Account Holder Name och huvudman. Resterande togs vidare för manuell sökning via anläggningsnamn. Vi identifierade 45 organisationsnummer via sökningen. I de fall som flera anläggningar hade samma huvudman enligt Naturvårdsverkets data antogs de tillhöra samma företag och därmed ha samma organisationsnummer.

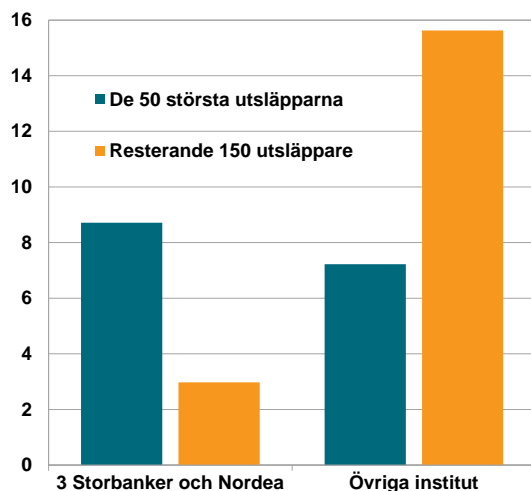
Resultat och diskussion

Det totala värdet av krediter i Krita som lånats ut till enskilda icke-finansiella företag, exkluderat bostadsrättsföreningar, var 2 208 miljarder kronor i december 2022. De flesta av anläggningarna i EU:s utsläppshandel ägs av företag med SNI-koderna C–E, som sammantaget lånade 12 procent av krediterna i Krita.¹⁷ Majoriteten av krediterna i Krita (56 procent) gick till fastighetsverksamhet,¹⁸ som typiskt sett inte driver anläggningar som omfattas av utsläppshandeln.

Av de 200 företagen med anläggningar med utsläpp år 2022 stod de 50 med störst utsläpp för 93% av utsläppen från anläggningar i EU ETS det året. Av de 200 företagen hade 172 något lån i Krita. Totalt hade 35 miljarder kronor lånats ut till dessa företag. Diagram 1 visar att de tre storbankerna och Nordea sammanlagt hade lånat ut 9 miljarder kronor till de 50 största utsläpparna och 3 miljarder kronor till resterande 150 utsläppare. Övriga institut hade lånat ut 7 miljarder kronor till de 50 största utsläpparna och 16 miljarder kronor till resterande 150 utsläppare. Av de totala 35 miljarderna kronorna stod alltså storbankerna inklusive Nordea för 33% av utlåningen. Det är något mindre än deras andel av den de totala krediterna i KRITA vid samma tidpunkt (50%).¹⁹

1. Utlåning till företag inom EU:s utsläppshandel

Miljarder kronor

Källa: EU ETS, Krita. Finansinspektionens beräkningar.

Anm. Omfattar de 35 miljarder kronor vi har kunnat länka till EU ETS. Nordea syftar här till Nordea Bank Abp filial i Sverige, Nordea Finans Sverige AB, Nordea Hypotek AB.

¹⁷ Dessa sektorer är C tillverkning, D försörjning av el, gas, värme och kyla samt E vattenförsörjning (avloppsrening, avfallshantering och sanering).

¹⁸ Procentsatsen baseras på krediter där information om sektorstillhörighet fanns. I december 2022 fanns informationen för 95 procent av krediternas värde.

¹⁹ Av de 2208 miljarder kronorna saknades information om långgivarens institutnummer till ett värde av 2 miljarder kronor. Dessa är inte medräknade i procentsatsen. Ingen av de krediterna som saknade institutnummer gick till företag med utsläpp i EU ETS.

Utöver de 35 miljarder kronor som lånats ut till de enskilda företagen kunde vi identifiera ytterligare krediter som gick till andra bolag inom samma koncern.

Det är även relevant att sätta utlåning och utsläpp i relation till ett företags totala balansomslutning, för att förstå hur viktigt banklånet är som finansieringskälla. Med hjälp av information från årsredovisningarna kunde vi se att lån i Krita endast motsvarade en liten andel av dessa företags totala finansiering.²⁰ Även på koncernnivå var lån från kreditinstitut en begränsad andel av koncernens totala finansiering. Resultaten indikerar att bankerna sammantaget hade en begränsad utlåning till företag som omfattas av utsläppshandeln. Det är dock viktigt att ha de datarelaterade begränsningarna i åtanke.

Nästa steg för FI

Syftet med denna analys var att identifiera potentiella omställningsrisker i bankernas låneportföljer. Analyser av omställningsrisker är dock förknippade med utmaningar, eftersom det finns begränsat med data. Denna analys fokuserar därför på en begränsad del av omställningsrisken i bankernas utlåning.

FI välkomnar de skärpningar som har införts i rapporteringskraven i pelare 3 när det gäller utsläpp inom scope 1 till 3.²¹ Det kommer göra det möjligt att analysera klimatrisker på ett mer rättvisande sätt än vad en analys av utsläpp inom scope 1 gör. Ett mått som fångar hur stor utlåningen är i förhållande till den totala balansräkningen samt låntagarens utsläpp i alla 3 scope är så kallade *finansierade utsläpp* som är del av de utökade rapporteringskraven i pelare 3.²²

Det är viktigt att bankerna har en sund riskhantering i de krediter som har identifierats och att de arbetar med omställningsplaner för dessa företag. FI avser att följa upp resultatet av den här analysen i vår tillsynsdialog med de berörda bankerna och i arbetet med omställningsplanerna.

²⁰ Data från årsredovisningar sammanställs i en databas kallad [Serrano](#).

²¹ Kommissionens genomförandeförordning (EU) 2022/2453. Innehåller även information om finansierade utsläpp.

²² Finansierade utsläpp kan till exempel beräknas med [PCAF:s metod](#) för företag *f*:

$$\text{Finansierade utsläpp}_f = \frac{\text{Utlånat belopp}_f}{\text{Eget Kapital \& Skulder}_f} * \text{Utsläpp Scope1 - 3}_f$$